

Nr 46.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående understöd åt Sverges frivilliga landstomsorganisationer; given Stockholms slott den 26 februari 1915.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar må tagas i anspråk ett belopp av 48,000 kronor för bestridande av administrationskostnader under åren 1915 och 1916 för Sverges landstomsföreningars centralförbunds överstyrelse jämte dess verkställande utskott ävensom för till centralförbundet anslutna landstomsförbund och landstomsföreningar.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

B. B. E. Mörcke.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26
februari 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Mörcke, anmälde en av överstyrelsen för Sverges landstormsföreningars centralförbund gjord underdånig framställning om statsunderstöd åt Sverges frivilliga landstormsorganisationer samt yttrade därvid följande:

»Innan jag närmare ingår på förevarande framställning, anhåller jag att få redogöra för huvuddragen av de för ifrågakvarande organisationer den 29 juni 1914 antagna grundstadgarna.

Huvuddragen
av grund-
stadgarna för
Sverges frivilliga land-
stormsansorgani-
sationer.

Sverges frivilliga landstormsorganisationer hava till uppgift att, i samförstånd med vederbörande militära myndigheter och under samverkan med det frivilliga skytteväsendet, arbeta för landstormens, särskilt landstormsbefälets, militära utbildning.

De frivilliga landstormsorganisationerna utgöras av landstormsföreningar (landstormsbefälsföreningar) och landstormsförbund samt det av

dylika föreningar och förbund bildade Sverges landstormsföreningars centralförbund.

Landstormsföreningars huvudsakliga uppgift är att på frivillighetens väg arbeta för landstormens militära utbildning. Dess verksamhetsområde bör i regel omfatta ett landstormsområde. Föreningens angelägenheter handhas av en å föreningsmöte vald styrelse, bestående av ordförande och minst tre ledamöter, vilka gemensamt äro ansvariga för till föreningens förfogande stående medel. Styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper skola för varje år granskas av minst två revisorer. Ordinarie föreningsmöte hålles en gång om året.

Där ej särskilda förhållanden annorlunda betinga, böra landstormsföreningarna vara sammanslutna till *landstormsförbund*, vart och ett i regel omfattande ett inskrivningsområde. Landstormsförbundens ändamål är att under centralförbundet, vart inom sitt område, råda, understödja och främja den frivilliga landstormsrörelsen. För varje förbund skall finnas en å förbundsmöte vald styrelse, bestående av ordförande och minst fem ledamöter. Förbundsstyrelsens ledamöter äro gemensamt ansvariga för under styrelsens förvaltning stående medel. Styrelsens förvaltning och förbundets räkenskaper skola för varje år granskas av minst två revisorer. Ordinarie förbundsmöte hålles en gång om året.

Landstormsföreningarnas centralförbund har till uppgift att råda och understödja landstormsförbunden och landstormsföreningarna i deras verksamhet samt arbeta för bildande av nya dylika förbund och föreningar å alla de orter, där så anses lämpligt. Centralförbundets angelägenheter handhas av en på ordinarie årsmöte utsedd överstyrelse, med säte i Stockholm, jämte dess verkställande utskott.

Ordinarie årsmöte äger i regel rum före utgången av maj månad varje år å tid och ort, som överstyrelsen bestämmer. För deltagande i årsmötet utser varje landstormsförbund ett ombud jämte suppleant. Ombud äger å årsmöte en röst för av honom representerat landstormsförbund samt en röst för varje påbörjat hundratal av sammanlagda antalet medlemmar i de av honom representerade föreningarna. Ingen får dock utöva rösträtt för mer än en femtedel av det vid uppropet till mötet närvarande röstetalet. Förening, tillhörande landstormsförbund, äger under vissa förutsättningar sända eget ombud till årsmötet. Arméns och marineus högre chefer och befälhavare, inskrivningsbefälhavare samt ledamöter och suppleanter av överstyrelsen och verkställande utskottet äga deltaga i årsmötets överläggningar men ej i dess beslut.

Å årsmötet behandlas centralförbundets angelägenheter, däribland fastställande av summarisk inkomst- och utgiftsstat samt bestämmande

av de årsavgifter, som skola erläggas av landstormsföreningarna till förbundet. Vidare företagas val av centralförbundets ordförande, ledamöter och suppleanter i överstyrelsen samt två revisorer för löpande kalenderår jämte två suppleanter.

Centralförbundets överstyrelse består av förbundets ordförande såsom ordförande och 21 andra ledamöter jämte 6 suppleanter för dessa. Varje arméfördelningsområde bör vara representerat av minst två personer, därav minst en ordinarie ledamot, samt Gottlands militärområde av minst en ordinarie ledamot eller suppleant. Överstyrelsen väljes för tre år, och en tredjedel av ledamöter och suppleanter avgår årligen. Överstyrelsen utser inom sig vice ordförande och kassaförvaltare samt inom eller utom sig en sekreterare och ett verkställande utskott, samtliga för tiden till nästa ordinarie årsmöte.

Överstyrelsen, som sammanträder så ofta anledning därtill förefinnes, åligger bland annat

att med oavlätlig uppmärksamhet följa och understödja landstormsförbundens och landstormsföreningarnas verksamhet,

att uppmuntra och bistå vid bildandet av landstormsförbund och föreningar å alla de orter, där så lämpligen kan ske,

att handlägga anmälningar om anslutning till centralförbundet,

att till ordinarie årsmöte avgiva berättelse över centralförbundets samt därtill anslutna förbunds och föreningars verksamhet under föregående kalenderår,

att till ordinarie årsmöte avgiva förslag till summarisk inkomst- och utgiftsstat för följande kalenderår samt

att ansvara för användningen av till centralförbundets förfogande stående medel.

Överstyrelsens verkställande utskott består av en ordförande och fem ledamöter med två suppleanter, utsedda av överstyrelsen, samt av överstyrelsens sekreterare och kassaförvaltare såsom självskrivna ledamöter.

Utskottet, som sammanträder på kallelse av ordföranden, åligger att verkställa överstyrelsens uppdrag och sköta förbundets löpande ärenden,

att förvalta och ansvara för till utskottets förfogande ställda medel,

att förbereda ärenden, som skola handläggas av överstyrelsen, särskilt avgiva yttranden över förslag, som från landstormsförbunden och landstormsföreningarna ingivas till överstyrelsen och årsmötet, samt avgiva förslag till överstyrelsens årsberättelse,

att utse och övervaka förbundets tjänstemän,

att föra förteckning över till centralförbundet hörande förbund och föreningar, deras styrelser m. m.,

att samla och taga noggrann kännedom om från förbunden och föreningarna ingivna uppgifter och därur särskilt göra utdrag i avseende på övningar av mera ovanlig eller särskilt gagnelig beskaffenhet,

att fästa överstyrelsens uppmärksamhet på tillfällen till anordnande av samövningar mellan landstormsföreningar och andra föreningar samt med armén och marinen samt

att i övrigt med uppmärksamhet följa och befrämja de frivilliga landstormsorganisationernas arbete, verka för bildandet av nya sådana samt taga initiativ i allt, som kan främja centralförbundets uppgift.

Centralförbundets räkenskaper för tilländalupet räkenskapsår skola senast den 1 april tillhandahållas förbundets revisorer, vilka efter företagen granskning skola senast den 15 april hava avlämnat sin berättelse. Frågan om ansvarsfrihet behandlas å ordinarie årsmöte.

Samarbetet mellan de frivilliga landstormsorganisationerna och det frivilliga skytteväsendet är enligt grundstadgarna organiserat på det sätt, att centralförbundets överstyrelses verkställande utskott insätter två av sina ledamöter i verkställande utskottet inom skytteförbundens överstyrelse och detta senare två av sina ledamöter i centralförbundets överstyrelses verkställande utskott. Vidare insätter landstormsförbundets styrelse två av sina ledamöter i verkställande utskottet inom styrelsen för det skytteförbund, vars verksamhetsområde sammanfaller med landstormsförbundets. Å andra sidan skola uti landstormsförbundets styrelse insättas två ledamöter av samma skytteförbundets styrelse. Kungl. Maj:ts ombud i sistnämnda styrelse är alltid självskriven som en av dessa ledamöter. Slutligen böra landstormsföreningar, å ena, samt skyttekretsar och skytteföreningar, å andra sidan, då organisationernas verksamhetsområden helt eller delvis sammanfalla och då för samarbetes ernående sådant finnes önskvärt, överenskomma om insättande av lämpligt antal ledamöter i varandras styrelser.

Frågan om statsunderstöd åt de frivilliga landstormsorganisationerna har redan vid två föregående tillfällen varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Under framhållande av den stora betydelse en i rätt riktning be driven verksamhet av de frivilliga landstormsföreningarna hade för rikets försvarsväsende, anhöll interimstyrelsen för Sverges landstormsföreningars centralförbund i underdånig skrivelse den 6 december 1912, att Kungl. Maj:t måtte tilldela förbundet ett understöd av lämplig stor-

Statsunderstöd åt centralförbundet för bestridande av organisationskostnader.

lek, att användas för anordnande av övningar, föredrag och annan verksamhet för landstormens militära utbildning inom de till centralförbundet anslutna landstormsföreningarna.

Uti infordrat underdånigt utlåtande den 18 mars 1913 fann sig chefen för generalstaben icke kunna förorda något statsunderstöd i och för anordnande av övningar inom landstormsföreningarna. De medel, som staten kunde anvisa för det frivilliga utbildningsarbetet inom landstormen, borde, i och för ernående av full planmässighet, såsom hittills, ställas till de militära myndigheternas, d. v. s. vederbörande arméfördelningschefers, förfogande. I den mån statsunderstöd kunde beredas och vara behöfligt för upprätthållande eller stödjande av centralförbundets egen verksamhet, avseende utveckling och stöd av den frivilliga landstormsrörelsen, exempelvis förbundets arbete för bildande av nya föreningar och deras sammanslutning, dess arbete för anslutning till landstormsrörelsen, dess upplysningsverksamhet, dess arbete för uppgörande av planer för arbetet inom de frivilliga föreningarna och för ledande av verksamheten inom dessa o. s. v., ansåge däremot chefen för generalstaben understöd vara ur statens synpunkt synnerligen väl påkallat.

Arméförvaltningens intendents- och civila departement, vilkas yttrande i ärendet infordrades, höllo jämväl före, att medel till övningar icke borde beviljas förbundet. Däremot syntes det departementen, som om något bidrag av statsmedel till organisations- och administrationskostnader samt andra utgifter, som betingades av ordnandet och planläggandet av arbetet inom de frivilliga landstormsföreningarnas verksamhetsområde, kunde ifrågasättas. Då emellertid utredning om storleken av sådant bidrag saknades, funne departementen sig böra för det dåvarande avstyrka framställningen.

Sedan centralförbundet meddelat, att för nyss angivna ändamål kunde beräknas ett belopp av 11,025 kronor, förklarade arméförvaltningens intendents- och civila departement i förnyat underdånigt utlåtande den 25 juli 1913, att då behovet av medel för de enskilda landstormsföreningarnas verksamhet komme att visa sig vara av stadigvarande art, erforderligt belopp borde beräknas under anslaget till landstormen. Därest emellertid Kungl. Maj:t skulle finna lämpligt att redan för år 1913 bevilja förbundet understöd, ansåge departementen, att detta borde med förenämnda belopp utgå från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar, då anslaget till landstormen icke därtill lämnade tillgång.

Vid ärendets föredragning den 28 september 1913 medgav Kungl. Maj:t, att för bestridande av *organisationskostnader* under åren 1913

och 1914 finge till överstyrelsen för Sverges landstormsföreningars centralförbund emot redovisningsskyldighet utbetalas ett understöd av 8,000 kronor, att av arméförvaltningens civila departement förskjutas och framdeles anmälas till ersättande.

Med anledning av därom gjord framställning har Kungl. Maj:t sedermera genom brev den 27 juni 1914 medgivit, att för bestridande av *organisationskostnader* år 1915 finge till överstyrelsen för Sverges landstormsföreningars centralförbund mot redovisningsskyldighet utbetalas ett understöd av likaledes 8,000 kronor. Jämväl detta belopp skulle av arméförvaltningens civila departement förskjutas och framdeles anmälas till ersättande.

Uti underdånig skrivelse den 30 oktober 1914 har nu överstyrelsen för Sverges landstormsföreningars centralförbund anhållit, att Kungl. Maj:t måtte avlåta proposition till riksdagen om anvisande för vartdera av åren 1915 och 1916 av 24,913 kronor 90 öre till bestridande av *administrationskostnader* för centralförbundets överstyrelse och dess verkställande utskott och för till detsamma anslutna föreningar och förbund.

Överstyrel-
sens föreva-
rande fram-
ställning.

Till stöd för denna sin framställning har överstyrelsen anfört huvudsakligen följande:

För närvarande uppginge antalet till centralförbundet anslutna föreningar till 81, verkande inom 104 av rikets 161 landstormsområden; av dessa hade 39 föreningar sammanslutit sig uti 6 landstormsförbund, omfattande vederbörligt inskrivningsområde. En livlig verksamhet för bildande av nya föreningar och förbund påginge dessutom på olika håll inom riket. Medlemsantalet i de till centralförbundet anslutna föreningarna utgjorde vid 1912 års slut 3,093 och vid 1913 års slut 5,001 och hade under år 1914 högst väsentligt ökats. Ehuru några exakta siffror för närvarande ej kunde anföras angående denna ökning, kunde dock med beständhet sägas, att densamma avsevärt överträffade ökningen under år 1913, och torde medlemsantalet vid årets slut kunna beräknas till i runt tal 10,000.

Det ökade intresse, som under senaste tiden ådagalagts för den frivilliga landstormsrörelsen och dess syftemål från såväl landstormsmännens egen som allmänhetens sida, ansåge överstyrelsen innebära goda löften om denna rörelses framtida kraftiga utveckling. Skulle emellertid denna rörelse verkligen kunna bliva för vårt lands försvar av den betydelse, som vore avsett och önskvärt, så vore det påtagligen av största vikt, att densamma

understöddes av ett energiskt upplysningsarbete och att den från första början erhöle en fast organisation, som vore ägnad att främja och underlätta det samarbete med de militära myndigheterna och med den frivilliga skytterörelsen, varpå landstormens utbildning måste grunda sig och som bleve bestämmande för värdet av denna utbildning. Genom att bevilja understöd åt centralförbundet för organisations- och upplysningsarbetets bedrivande hade Kungl. Maj:t även visat sig uppskatta den frivilliga landstormsrörelsens betydelse.

Emellertid gjorde sig, fortsatte överstyrelsen, med varje dag allt starkare gällande nödvändigheten av, att föreningarna och förbunden, förutom det tillfälliga understöd, som åt dem utbetalades i samband med och till bestridande av kostnaderna för själva organiserandet av dessa sammanslutningar, jämväl måtte kunna hava att påräkna ett mindre årsanslag för bestridande av vissa regelbundet återkommande utgifter. Det torde nämligen icke låta sig i längden göra att med personliga utgifter av mera kännbar art betunga dem, som måste offra tid och arbete för främjande av den frivilliga landstormsrörelsen; den stora massan av landstormsmän, som levde under blygsammare förhållanden, skulle under sådana förhållanden säkerligen antingen underlåta att ansluta sig till rörelsen i fråga eller snart lämna dess led; och även de lyckligare lottade samt framför allt styrelsemedlemmar och andra funktionärer skulle det visa sig svårt att binda vid en rörelse, av vilken staten begärde mycket, men åt vilken den skänkte ringa eller intet stöd. Otvivelaktigt torde för övrigt vara, att möjligheten för staten att öva inflytande på arten och omfånget av utbildning och övningar i ej ringa mån vore beroende av, i vad mån staten pekuniärt eller på annat sätt ville understödja den frivilliga verksamheten.

Den utgift, som för närvarande mest betungade föreningsmedlemmarna, ansåge överstyrelsen vara årsavgiften. Med denna skulle bestridas dels föreningens egna administrationskostnader (lokalhyra, expenser m. m.), dels enahanda kostnader för de inskrivningsområdesvis organiserade lokalförbunden, där sådana funnes bildade, ävensom för centralförbundets överstyrelse och dess verkställande utskott. Över några andra medel för ändamålet i fråga förfogade nämligen förbunden icke. Också hade från föreningarnas sida allmänt uttalats den önskan, att årsavgifterna till centralförbundet måtte avsevärt nedsättas eller alldeles upphöra. En motion i sådant syfte vid centralförbundets årsmöte 1914 kunde dock av skäl, som nyss nämnts, icke bifallas i vidare mån, än att berörda avgift nedsattes från 25 öre till 20 öre för föreningsmedlem. Denna nedsättning hade likväl skett med största tvekan, då det med skäl

kunde ifrågasättas, huruvida centralförbundets ekonomi verkligen tillåte detsamma. Det vore emellertid högeligen önskvärt, att föreningarnas önskemål i sagda avseende kunde förverkligas i så måtto, att en ned-sättning av avgiften till centralförbundet till exempelvis 10 öre för medlem komme till stånd, och det även på den grund, att den frivilliga landstomsorganisationens organisatoriska utveckling därmed skulle främjas. Det lede nämligen intet tvivel, att bildandet av lokala förbund fördröjdes därav, att man droge sig för de kostnader, som därigenom förorsakades, nämligen avgifter för förbundets administrerande. Detta vore så mycket beklagligare, som skapandet av denna viktiga mellan-led i den frivilliga landstomsorganisationen vore synnerligen ägnat att främja samverkan i militärt avseende mellan truppförbanden och landstormen, d. v. s. de frivilliga, militärt anordnade och ledda landstomsövningarna.

Det måste således anses vara ett för den frivilliga landstomsrörelsens utveckling och bestånd synnerligen viktigt önskemål, att staten genom bidrag till de olika organisationernas administrationskostnader lättade de ekonomiska svårigheter, med vilka föreningarna nu hade att kämpa. Men även i ett annat avseende syntes ett ingripande av staten med ekonomisk hjälp vara särdeles påkallat. Det missförhållandet föreläge nämligen nu, att till såväl överstyrelsens och dess verkställande utskotts sammanträden som till årsmötet de utsedda ledamöterna eller ombuden själva måste bekosta sina resor liksom sina levnadsomkostnader under tiden för sammanträdena eller mötet, för så vitt icke, vad mötesombuden anginge, föreningarna eller förbunden åtog sig att bestrida utgifterna för desamma. Det vore utan vidare uppenbart, att det intima samarbetet mellan landstomsorganisationerna i rikets olika delar, mellan dem och överstyrelsen samt inom överstyrelsen och dess verkställande utskott, vilket allt för rörelsens vidmakthållande och utveckling vore av största betydelse, icke kunde under sådana förhållanden komma till stånd i ens tillnärmelsevis erforderlig grad.

På grund av vad sålunda anförts, ansåge överstyrelsen, att ett synnerligen trängande behov föreläge, att från statens sida bidrag lämnades till bestridande av de olika frivilliga landstomsorganisationernas administrationskostnader.

Uti en framställningen bifogad promemoria har överstyrelsen framlagt en beräkning av administrationskostnaderna för centralförbundet och till detsamma anslutna förbund och föreningar.

Beräkning av
administra-
tionskostna-
derna.

Ifrågavarande beräkning är, enligt vad överstyrelsen meddelat, uppgjord under förutsättning, dels att överstyrelsens nuvarande sammanställning bibehålles och att av verkställande utskottets ledamöter 4 äro bosatta i Stockholm och 4 i landsorten (i Malmö, Göteborg, Karlstad och Boden), dels att ledamöter, boende i Stockholm eller å mötesorten, ej erhålla dagtraktamente vid sammanträden eller möte, men övriga ordinarie ledamöter, eller vid förfall för någon av dessa dennes suppleant, erhålla rese- och traktamentsersättning efter militärtaxa och fjärde klassen i resereglementet.

Enligt grundstadgarna bör landstormsförenings område i regel omfatta ett landstormsområde och landstormsförbunds område ett inskrivningsområde. Som för närvarande finnas 161 landstormsområden och 26 inskrivningsområden, borde således jämväl finnas 161 föreningar och 26 förbund. Då det emellertid på sina håll torde vara lämpligt, bland annat på grund av vissa landstormsområdets stora utsträckning, såsom t. ex. inom Västerbottens och Norrbottens inskrivningsområden, att flera än en förening bildas inom varje landstormsområde, har överstyrelsen ansett sig böra räkna med 180 föreningar och, med hänsyn till den särställning i motsatt riktning Stockholms stad med omnejd intager, 27 förbund.

Med tillämpning av förenämnda allmänna grunder hava administrationskostnaderna beräknats på följande sätt:

A. Efter genomförd organisation.

Centralförbundet:

a) reseersättning till 2 styrelsesammanträden i Stockholm ..	kronor 1,229: 80	
b) reseersättning till 8 verkställande utskottssammanträden i Stockholm	» 1,799: 20	
c) reseersättning till 1 ordinarie årsmöte (i Stockholm) under 2 dagar	» 734: 90	kronor 3,763: 90
d) arvoden åt vissa beställningsinnehavare (förslagsvis ordförande i »V. U.» 500 kr., sekreterare 1,200 kr., kassaförvaltare 300 kr., skrivbiträden 1,000 kr.) ..	» 3,000: —	
	Transport kronor 3,000: —	kronor 3,763: 90

	Transport kronor 3,000: —	kronor 3,763: 90
e) expenser, telefon, tryckningskostnader m. m.	» 1,000: —	
f) lokalhyra för sammanträden och årsmöte	» 1,000: —	» 5,000: —

Landstormsförbunden:

a) reseersättning till 27 ombud vid ordinarie årsmöte à 60 kr.	kronor 1,620: —	
b) bidrag till expenser, renskrivning, lokalhyra m. m. åt 27 förbund à 150 kr.	» 4,050: —	» 5,670: —

Landstormsföreningarna:

bidrag till expenser, renskrivning, lokalhyra m. m. åt 180 föreningar à 150 kr.		» 27,000: —
	Summa kronor 41,433: 90	

B. För år 1915 och 1916.*Centralförbundet:*

a) reseersättning till 2 styrelsesammanträden i Stockholm ...	kronor 1,229: 80	
b) reseersättning till 8 verkställande utskottssammanträden i Stockholm	» 1,799: 20	
c) reseersättning till 1 ordinarie årsmöte (i Stockholm) under 2 dagar	» 734: 90	kronor 3,763: 90
d) arvoden åt vissa beställningsinnehavare (förslagsvis ordförande i »V. U.» 500 kr., sekreterare 1,000 kr., kassaförvaltare 300 kr., skrivbiträde 200 kr.)	kronor 2,000: —	
e) expenser, telefon, tryckningskostnader m. m.	» 800: —	
	Transport kronor 2,800: —	kronor 3,763: 90

	Transport kronor 2,800: —	kronor	3,763: 90
f) lokalhyra för sammanträden och årsmöte	kronor 200: —	»	3,000: —

Landstormsförbunden:

a) reseersättning till 15 ombud vid ordinarie årsmöte à 60 kr.....	kronor 900: —		
b) bidrag till expenser, renskrivning, lokalhyra m. m. åt 15 förbund à 150 kr.	» 2,250: —	»	3,150: —

Landstormsföreningarna:

bidrag till expenser, renskrivning, lokalhyra m. m. åt 100 föreningar à 150 kr.		»	15,000: —
			<hr/> Summa kronor 24,913: 90

Chefens för
generalstaben
yttrande.

Chefen för generalstaben har, under återopande av vad han i sitt ovannämnda utlåtande den 18 mars 1913 anfört, förordat bifall till framställningen.

Arméförvaltningens
intendents-
och civila
departement.

Uti den 15 december 1914 avgivet underdånigt utlåtande hava arméförvaltningens intendents- och civila departement tillstyrkt avlåtandet av proposition till riksdagen om anvisande för det i framställningen omförmälda ändamål för vartdera av åren 1915 och 1916 av ett utav departementen såsom skäligt ansett belopp om 24,000 kronor, Såsom villkor för understödets utgående borde dock föreskrivas, att staten sattes i tillfälle att utöva kontroll över centralförbundets verksamhet och de anslagna statsmedlens användning genom att en eller flera ledamöter av överstyrelsen ävensom en revisor för granskning av förbundets räkenskaper utsåges av Kungl. Maj:t.

Departements-
chefen.

Genom 1914 års härordningsbeslut hava obligatoriska övningar för landstormen blivit införda; enligt § 36 värnpliktslagen är nämligen värnpliktig, som tillhör landstormen, skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, under fredstid för sin utbildning deltaga i en landstormsövning om fem dagar. Av det vid 1914 års härordningsproposition fogade statsrådsprotokollet framgår, att ifrågavarande övningar avse inkallelse, samling och utrustning av landstormen, tillämpnings-

övningar under förhållanden, vilka så mycket som möjligt ansluta sig till förloppet vid mobilisering, truppövningar av mera formell natur samt skjutövningar.

Införandet av obligatoriska övningar för landstormen har emellertid icke i någon mån gjort de hittills förekommande frivilliga landstormsövningarna överflödiga. Tvärtom kunna dessa sägas hava därigenom fått en ökad betydelse. Behovet av ett utbildat och för sina uppgifter intresserat landstormsbefäl har sålunda framträtt med ökad styrka. För tillgodoseende av detta behov har man att uteslutande lita till de särskilda landstormsbefälsövningar, som på frivillighetens väg kunna varda anordnade. Vidare torde kravet på landstormens utbildning i skjutning icke kunna nöjaktigt tillgodoses annat än genom frivilliga övningar. Slutligen torde böra framhållas, att åtskilliga landstormsområden genom frivilliga gåvor satts i tillfälle att, vad materielen angår, uppsätta kul-spruteavdelningar. Skola dessa avdelningar kunna göra avsedd nytta, erfordras ett ganska omfattande utbildningsarbete, vilket svårligen kan komma till stånd annat än på frivillighetens väg.

De frivilliga landstormsövningarna torde således allt fortfarande få anses vara av en mycket stor betydelse för vår försvarsorganisation. Detta har jämväl blivit av riksdagen beaktat, i det riksdagen, i enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag, i sina beräkningar över kostnaderna för lantförsvaret efter genomförd härordning under anslaget till landstormen för frivilliga befälsövningar och frivilliga landstormsövningar inom vissa landstormsområden upptagit ett belopp av i runt tal 70,000 kronor. Med hänsyn till ifrågavarande övningars betydelse har Kungl. Maj:t ansett sig böra av riksdagen äska anvisande av detta belopp redan för år 1916.

För att det frivilliga arbetet för landstormens utbildning skall kunna medföra avsett resultat, erfordras givetvis en fast organisation, som kan på lämpligt sätt främja detta arbete och leda detsamma i rätt riktning. Ett mycket betydelsefullt steg härutinnan har nu tagits genom bildandet av sammanslutningen mellan Sverges frivilliga landstormsorganisationer. Uti centralförbundet hava landstormsföreningarna erhållit en gemensam målsman för hela riket, med uppgift att råda och understödja till förbundet anslutna landstormsförbund och föreningar i deras verksamhet för främjande av den frivilliga landstormsrörelsen. Med den stora anslutning, som förbundet redan erhållit, och med det livliga intresse för landstormsrörelsen, som för närvarande råder i landet, har man all anledning antaga, att ifrågavarande organisation skall bliva av stor betydelse för vårt försvarsväsende. Genom att bevilja

centralförbundet statsunderstöd för bestridande av dess organisationskostnader har Kungl. Maj:t även givit sitt erkännande åt denna förbundets betydelse. Med hänsyn till de uppgifter, som enligt den nya härordningen fortfarande ansetts kunna påläggas de frivilliga landstormsföreningarna, måste det än mera framstå såsom ett viktigt försvarsintresse att stödja centralförbundet i dess verksamhet.

Det torde emellertid vara uppenbart, att en frivillig organisation, sådan som den här ifrågavarande, vilken av sina medlemmar kräver ett med personliga och mången gång ekonomiska uppoffringar förenat arbete, skall, i avsaknad av andra tillgångar än medlemmarnas årsavgifter, hava att kämpa med vissa ekonomiska svårigheter. Det stora flertalet landstormsmän befinner sig icke i en sådan ekonomisk ställning, att de kunna betungas med allt för höga medlemsavgifter. Då nu av dessa skola bestridas icke blott föreningarnas egen administration utan jämväl landstormsförbundets och centralförbundets, är det tydligt, att de olika organisationernas ekonomi skall vara mycket svag, något som med nödvändighet måste verka hämmande på deras verksamhet och därigenom jämväl på hela den frivilliga landstormsrörelsens vidare utveckling. Det synes mig därför föreligga mycket talande skäl för att staten beviljar de frivilliga landstormsorganisationerna ett årligt understöd för bestridande av deras administrationskostnader. Därigenom skulle dessa organisationer erhålla en ekonomisk styrka, som de svårigen på annat sätt kunna uppnå.

Centralförbundets överstyrelse har beräknat administrationskostnaderna för vardera av åren 1915 och 1916 till 24,913 kronor 90 öre och efter genomförd organisation till 41,433 kronor 90 öre om året. Mot grunderna för denna beräkning har jag icke något att erinra, ej heller synes mig något vara att anmärka mot de särskilda posterna. Med hänsyn till det nära samarbete, som enligt grundstadgarna är avsett att äga rum mellan landstormsorganisationerna och den frivilliga skytterörelsen, synes mig dock böra tagas under övervägande, huruvida icke detta samarbete skulle kunna organiseras så, att administrationskostnaderna för landstormsorganisationerna kunde för framtiden något nedbringas. I likhet med arméförvaltningens intendents- och civila departement håller jag före, att såsom villkor för understödets utgående bör föreskrivas, att Kungl. Maj:t skall äga utse ett visst antal, förslagsvis två, ledamöter av centralförbundets överstyrelse ävensom en revisor för granskning av förbundets räkenskaper. Ävenledes torde de frivilliga landstormsorganisationernas grundstadgar böra fastställas av Kungl. Maj:t, därvid lämpligen synes kunna föreskrivas, att om beslut

rörande utgift skulle i överstyrelsen gå de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna emot, beslutet skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

De för ifrågavarande ändamål erforderliga medlen torde, i enlighet med vad arméförvaltningens intendents- och civila departement framhållit, böra för framtiden beräknas under anslaget till landstormen. Det för vardera av åren 1915 och 1916 erforderliga beloppet, vilket, i överensstämmelse med vad arméförvaltningens nämnda departement föreslagit, torde böra bestämmas till 24,000 kronor, anser jag kunna utgå från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar, vilka därtill lämna tillgång.

På grund av vad sålunda anförts, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar må tagas i anspråk ett belopp av 48,000 kronor för bestridande av administrationskostnader under åren 1915 och 1916 för Sverges landstormsföreningars centralförbunds överstyrelse jämte dess verkställande utskott ävensom för till centralförbundet anslutna landstormsförbund och landstormsföreningar.»

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Åkerman.